

Aprovats en credibilitat, suspesos en independència

Una enquesta examina els mitjans des del punt de vista deontològic

—J.C.G.—

Saber quin és el grau de solvència i credibilitat dels mitjans de comunicació, com es valora la seva independència, si la informació que es dona interessa la gent, si resulten plurals ideològicament, en quins temes es passen o en quins no hi arriben, són algunes de les qüestions que aborda una enquesta, a tall de baròmetre deontològic de la professió, elaborada aquest any per la Universitat Pompeu Fabra.

Alumnes de segon curs de Deontologia Periodística de la Pompeu Fabra, que imparteix el professor José Ramon González Cabezas, han elaborat un Baròmetre deontològic que pren el pols a alguns temes tan polèmics com la difusió de converses privades enregistrades il·legalment, o les influències "perilloses" que alguns sectors intenten exercir sobre els periodistes en particular o l'opinió pública en general. Què en pensen els professionals de temes com aquests? Per conèixer-ho els universitaris de la Pompeu Fabra es van adreçar a 166 periodistes, la primavera passada, amb un qüestionari bàsic integrat per 13 preguntes.

L'univers enquestat respon a una edat mitjana de 32,2 anys, és integrat en un 64,3% per homes i en un 35,7% per dones, amb una formació acadèmica diversa que va des de llicenciats universitaris a diplomats o estudiants,

FOTOS: JUAN GUERRERO

amb diversa antiguitat professional i amb diverses categories laborals, especialitats en totes les principals àrees informatives actuals, treballadors en un 72% de mitjans de titularitat pública i en un 27,2% de titularitat privada.

Entre les revelacions més importants que aporta aquest Baròmetre deontològic figuren: L'aprobat genèric a la solvència i credibilitat dels mitjans (amb un 6 de nota mitjana); el suspens en general a la independència; la creença que hi ha un excés d'informació política i una mancança d'altres informacions, com ara referents a cultura i art; la constatació que és la direcció i la propietat de les empreses periodístiques el sector que més influeix en el tractament de les informacions, per sobre, fins i tot, de sectors com el mercat o els governs; o l'opinió del 76,4% dels enquestats que l'acció dels mitjans de comunicació en els casos de corrupció de la vida pública influeix en el devenir de la situació política.

En la major part dels casos, la premsa escrita resulta ser la més ben valorada, en contrast amb les cadenes públiques de televisió, que ocupen, moltes vegades, els darrers llocs de l'enquesta deontològica.

Capçalera ofereix, en aquestes pàgines, un resum de les respostes a les preguntes plantejades per l'enquesta.

—La informació de cultura i art, la principal mancança en els mitjans, seguida de l'ecologia—

La premsa escrita, la més ben valorada

1.- Quin és el grau de solvència i credibilitat informativa dels mitjans de comunicació?

MITJANS DE COMUNICACIÓ:

	1995	(1994)
APROVAT	72,2%	(82,0%)
SUSPÈS	16,8%	(14,1%)
NS/NC	11,0%	(3,9%)

PUNTUACIÓ

PREMSA ESCRITA (GLOBAL)	6,3
PREMSA DIÀRIA	6,8
PREMSA NO DIÀRIA	5,7

RÀDIO (GLOBAL)	6,0
RÀDIO PÚBLICA	6,2
RÀDIO PRIVADA	5,9

TELEVISIÓ (GLOBAL)	5,5
TELEVISIÓ PÚBLICA	5,7
TELEVISIÓ PRIVADA	5,3

—Aprovat global (6), lleugerament per sota del resultat obtingut en el sondeig de 1994 (6,2).

—El 72% dels periodistes aprova els mitjans, davant un 16,8% que els suspèn (82% i 14,1%, respectivament, el 1994).

—La premsa escrita (6,3) és el mitjà més valorat (6,8% en el sondeig de 1994).

—La segueixen la ràdio (6,05) i la televisió (5,5) que també descendeixen lleugerament respecte a 1994 (6,1 i 5,7, respectivament).

—La premsa diària obté la millor nota (6,8).

—La televisió privada (5,3), fanalet vermell de l'enquesta.

L'encert en la informació

2.- La informació seleccionada pels mitjans de comunicació respon a assumptes de rellevància social?

MITJÀ	SÍ	NO	REG.	NS/NC
PREMSA	54,7%	13,6%	26,9%	4,8%
TELEV.	39,1%	20,3%	33,0%	7,6%
RADIO	55,1%	12,1%	24,1%	8,7%
TOTAL	49,7%	15,4%	28,1%	6,8%

—La meitat (49,7%) dels periodistes creu que sí, un punt menys que en el baròmetre de 1994 (50,7%).

—Només una petita minoria (15,4%) considera que no, enfront del 23,5% que pensava el 1994.

—La ràdio és el mitjà més fidel a l'interès social (55,1%), seguida de la premsa escrita (54,7%).

—La televisió figura en la darrera posició, amb un 39,1 %.

—La premsa diària és la més ben valorada, amb un 71,7%.

—La televisió privada és el mitjà més mal considerat, amb un 33,6%.

L'opinió en els mitjans

3.- Els mitjans de comunicació recullen de manera suficient els diversos corrents d'opinió?

MITJÀ	SÍ	NO	REG.	NS/NC
PREMSA	36,1%	26,9%	31,9%	5,1%
TELEV.	18,7%	39,7%	33,2%	8,4%
RADIO	32,0%	27,6%	31,0%	9,4%
TOTAL	29,0%	31,4%	32,0%	7,6%

—Quasi un terç (31,4%) creu que no, davant de només el 29% que considera que sí.

—Aquest resultat millora, malgrat tot, l'obtingut el 1994, en el qual el no arribava al 52,9%, encara que llavors el sí també era una mica més gran, amb el 32,7% de respostes.

—La premsa escrita és la més ben considerada, amb el 36,15% de respostes afirmatives.

—La televisió és el mitjà més mal valorat (amb només el 18,8% de respostes que diuen que sí, enfront del 39,7 % que diu que no).

—La premsa diària és al capdavant, amb el 44,9%.

—La televisió pública és a la cua, amb el 17,1%.

Massa informació política

4.- Quin tipus d'informació li sembla que té una presència excessiva en els mitjans?

TEMES AMB PRESENCIA EXCESSIVA (*)	
POLÍTICA INTERIOR	50,1%
ESPORTS	32,2%
SUCCESSOS/CRÒNICA NEGRA	25,2%
VIDA SOCIAL/PREMSA ROSA	23,0%
POLÍTICA INTERNACIONAL	12,1%
ECONOMIA/FINANCES	11,1%
ESPECTACLES/OCI	4,2%
SERVEIS EN GENERAL	2,0%
CULTURA/ART	1,8%
CONSUM/ECONOMIA DOMÈSTICA	1,5%
TV/RÀDIO/COMUNICACIÓ	1,4%
CIÈNCIA/DIVULGACIÓ	1,1%
SALUT/MEDICINA	0,6%
ECOLOGIA/MEDI AMBIENT	0,4%
EDUCACIÓ/FORMACIÓ	0,3%
ALTRES	2,9%

(*) Percentatges sobre respostes múltiples.

—L'excés general d'informació política és assenyalat en primer lloc, amb el 50,1% de les respostes (51,5% en el baròmetre de 1994).

—La crònica negra i la crònica rosa (successos i vida social) ocupen el segon bloc en importància amb el 48,2% (30,4% en 1994).

—Els esports ocupen el segon lloc individual, amb el 32,2%.

—La premsa diària, rècord en presència excessiva d'informació política, amb un 59,1% de respostes.

—La ràdio, mitjà amb més excés de temes polítics (52,3%), especialment les emissores de titularitat pública (54,4%).

—La televisió privada, menor presència d'informació de caràcter polític, amb el 44,6%.

Més atenció per la cultura i l'art

5.- Quin tipus d'informació mereixeria més atenció?

INFORMACIONS QUE MEREIXERIEN UNA MÉS GRAN ATENCIÓ (*)	
CULTURA/ARTS	39,8%
ECOLOGIA/MEDI AMBIENT	30,9%
CIÈNCIA/DIVULGACIÓ	23,7%
EDUCACIÓ/FORMACIÓ	22,1%
SERVEIS EN GENERAL	21,0%
CONSUM/ECONOMIA DOMÈSTICA	15,9%
POLÍTICA INTERNACIONAL	13,0%
ESPECTACLES/OCI	12,3%
SALUT/MEDICINA	10,8%
ECONOMIA/FINANCES	7,5%
TV/RÀDIO/COMUNICACIÓ	4,7%
ESPORTS	2,4%
POLÍTICA INTERIOR	1,7%
SUCCESSOS/CRÒNICA NEGRA	0,9%
VIDA SOCIAL/PREMSA ROSA	0,7%
ALTRES	0,5%

(*) Percentatges sobre respostes múltiples.

—La informació de cultura/art, principal demanda amb un 38,8 %, seguida de l'ecologia i medi ambient amb un 30,9% i ciència i divulgació amb un 23,7%.

—En 1994 el baròmetre marcava en primer lloc temes socials en general (43%), cultura (27,18%) i ciència i medi ambient (amb un 12,2%).

—La més gran demanda de cultura i art es dona en el mitjà televisiu amb un 44,3 %, especialment en l'àmbit de la televisió privada, amb un 48,8%.

—El dèficit informatiu d'ecologia/ambient sembla superior a la premsa escrita (34,2%), especialment la diària (36,1%).

—La demanda de ciència/divulgació es més intensa a la televisió (27,4%, especialment a la privada (28,4%).

—La ràdio es considera el mitjà més fidel a l'interès social, seguida de la premsa escrita—

Qui influeix més en els mitjans

6.- Factors i grau d'influència a la selecció i tractament de les informacions i opinions.

FACTORS D'INFLUÈNCIA (TOTAL)

FACTORS	PUNTS(1994)	ORDRE (1994)
PROPIETAT	7,86 (7,97)	1 (1)
DIRECCIÓ	7,65 (7,96)	2 (2)
AUDIÈNCIA	7,33 (6,92)	3 (4)
COMPETÈNCIA	6,87 (6,97)	4 (3)
ANUNCIANTS	6,72 (6,70)	5 (6)
GOVERNS	6,34 (6,87)	6 (5)
CAPS	5,82 (6,28)	7 (8)
GRUPS PRESSIÓ	5,60 (6,45)	8 (7)
PART./SINDIC.	5,43 (6,22)	9 (9)
REDACCIÓ	4,99 (5,23)	10 (10)
GAB. IMATGE	4,16 (4,63)	11 (12)
REDACTORS	4,12 (4,81)	12 (11)
ASSOC. CÍVIQUES	2,88 (3,49)	13 (13)
ASSOC. RELIG.	2,47 (3,16)	14 (14)

MITJÀ FACTORS INTERNS/EXTERNIS		
F. INTERNS	6,08	(5,7)
F. EXTERNIS	5,30	(6,5)

—El binomi propietat/direcció, el que més influeix.

—Els factors de mercat (audiència, competència i anunciants), en segon lloc.

—Els governs, sisè factor d'influència, per sobre dels caps d'àrea o de secció, i del col·lectiu de la redacció i dels redactors.

—Els grups de pressió i els partits i sindicats, per sobre de la redacció i els redactors.

—Els gabinets d'imatge, per sobre dels redactors.

—Les associacions cíviques i religioses figuren en darrer lloc.

—Els factors "interns" (propietat/direcció) dels mitjans, superen en influència els "externs" (mercat, etc.).

Rigor i independència enfront de la corrupció

7.- En relació als casos de corrupció política, ¿considera que els mitjans d'informació actuen amb rigor i independència?

RIGOR I INDEPENDÈNCIA EN CASOS DE CORRUPCIÓ

	SÍ	NO	REGULAR	NS/NC
	27,7%	32,8%	30,5%	9,0%
	SÍ	NO	REG.	NS/NC
PREMSA (GLOBAL)	39,1%	26,8%	27,3%	6,8%
PREMSA DIÀRIA	44,5%	26,9%	25,7%	2,9%
PREMSA NO DIÀRIA	33,7%	26,7%	28,8%	18,8%
RÀDIO (GLOBAL)	24,3%	33,7%	31,7%	10,3%
RÀDIO PÚBLICA	21,7%	34,8%	33,2%	10,3%
RÀDIO PRIVADA	26,9%	32,5%	30,3%	10,3%
TELEV. (GLOBAL)	19,6%	37,9%	32,5%	10,0%
TELEV. PÚBLICA	19,0%	43,9%	27,4%	9,7%
TELEV. PRIVADA	20,0%	32,0%	37,5%	10,5%

—Quasi un terç (32,8%) creu que no, enfront d'un 27,7 % que opina a favor.

—La premsa escrita, única excepció amb un 39,1% a favor.

—La televisió, el mitjà pitjor valorat, amb un 37,9% en contra.

—Millor nota per a la premsa diària, amb un 44,5% a favor.

—Pitjor nota per a la televisió pública, amb un 43,9% en contra.

—La ràdio, amb un 33,7% de NO, figura en zona intermèdia.

L'actuació davant la corrupció

8.- En relació amb aquesta qüestió, ¿considera que l'actuació dels mitjans ha estat positiva o negativa?

ACTUACIÓ DELS MITJANS DE COMUNICACIÓ EN CASOS DE CORRUPCIÓ

	POSITIVA	NEGATIVA	NEUTRA	NS/NC
	35,4%	15,6%	39,2%	9,8%
	POSIT.	NEGAT.	NEUTRA	NS/NC
PREMSA (GLOBAL)	46,1%	12,7%	34,6%	6,6%
PREMSA DIÀRIA	58,3%	11,3%	26,5%	3,9%
PREMSA NO DIÀR.	33,9%	14,0%	42,6%	9,5%
RÀDIO (GLOBAL)	32,4%	18,3%	37,4%	11,9%
RÀDIO PÚBLICA	29,2%	14,2%	44,3%	12,3%
RÀDIO PRIVADA	35,6%	21,9%	30,6%	11,9%
TELEV. (GLOBAL)	27,5%	15,9%	45,6%	11,0%
TELEV. PÚBLICA	23,4%	17,6%	48,3%	10,7%
TELEV. PRIVADA	31,5%	14,2%	43,0%	11,3%

—Només el 35,4% la creu positiva, i un 15,6% afirma que és negativa.

—La premsa escrita és la més ben valorada, amb un 46,1%, i la televisió és el mitjà pitjor considerat, amb un 27,5%.

—La premsa diària, primera de la llista amb un 58,3% i la televisió pública, darrera, amb un 23,4%.

—La ràdio privada, amb el 35,6 %, més ben considerada que la pública, amb només un 29,2%.

El poder dels mitjans en la corrupció política

9.- Creu que l'acció dels mitjans de comunicació en els casos de corrupció de la vida pública influeixen en la situació política?

INFLUÈNCIA DELS MITJANS DE COMUNICACIÓ EN CASOS DE CORRUPCIÓ

	SÍ	NO	REGULAR	NS/NC
	76,4%	2,0%	11,6%	10,0%
	SÍ	NO	REGUL.	NS/NC
PREMSA (GLOBAL)	79,6%	2,4%	11,2%	6,8%
PREMSA DIÀRIA	95,5%	0,0%	1,7%	2,8%
PREMSA NO DIÀR.	63,7%	4,8%	20,7%	10,8%
RÀDIO (GLOBAL)	74,1%	2,0%	12,0%	11,9%
RÀDIO PÚBLICA	70,5%	2,3%	15,4%	11,8%
RÀDIO PRIVADA	77,8%	1,7%	8,7%	11,8%
TELEV. (GLOBAL)	75,5%	1,7%	11,5%	11,3%
TELEV. PÚBLICA	72,4%	2,3%	14,0%	11,3%
TELEV. PRIVADA	78,4%	1,2%	9,1%	11,3%

—Una gran majoria, el 76,4%, creu que influeix, i només el 2% opina el contrari.

—La premsa, amb un 79,6%, té més pes en la evolució política que la televisió (75%) i la ràdio (74,1%).

—La premsa diària, màxima influència, amb un 95,5 %.

—La premsa no diària a la cua, amb un 63,7%.

—Els mitjans àudio-visuals privats superen els públics.

Rigor, valor, independència, ponderació i honestat

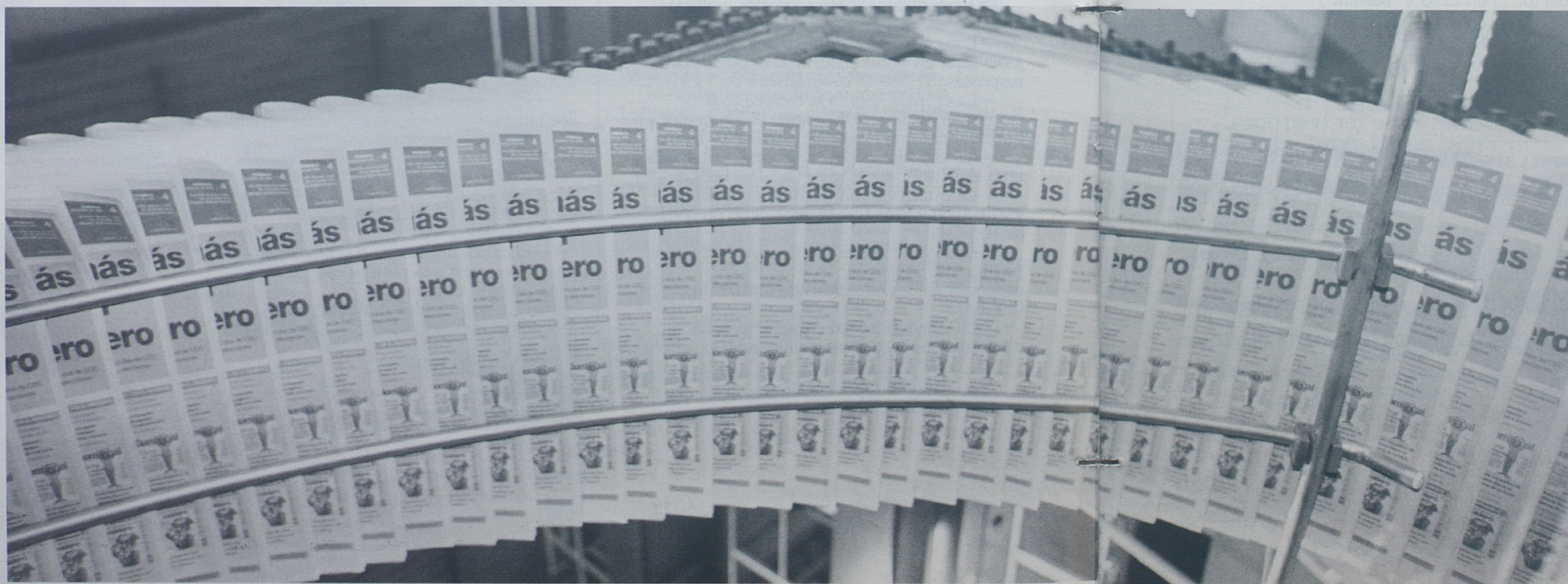
10.- En relació amb aquesta qüestió, ¿creu que l'actuació dels mitjans de comunicació de Catalunya i els de la resta de l'Estat són valents, rigorosos, independents, ponderats i honestos?

ACTUACIÓ DELS MITJANS DE COMUNICACIÓ EN CASOS DE CORRUPCIÓ

1-VALENTIA 2-RIGOROSITAT 3-INDEPENDÈNCIA 4-PONDERACIÓ 5-HONESTEDAT

PUNTUACIÓ:	VAL.	RIG.	IND.	PON.	HON.
P. ESCRITA (GLOBAL) CAT	4,5	5,9	4,4	5,4	5,1
P. ESCRITA (GLOBAL) ESP	5,9	4,9	4,1	4,1	4,4
RÀDIO (GLOBAL) CAT	4,4	5,0	3,7	4,4	4,5
RÀDIO (GLOBAL) ESP	4,9	4,8	3,7	4,0	4,2
TELEVISIÓ (GLOBAL) CAT	3,9	4,9	3,9	4,2	4,5
TELEVISIÓ (GLOBAL) ESP	4,7	4,9	3,5	4,1	4,3

—La propietat i la direcció, el que més influeix en el tractament de la informació, i les associacions cíviques i religioses, el que menys —

- Els mitjans catalans són més rigorosos (5,3 punts) i els estatals més valents (5,2).
- La nota mitjana "ètica" global d'ambdós, és per sota de l'aprovat.
- La independència, és el valor més dèbil, amb 3,9 i 3,8 punts, respectivament.
- La premsa està més ben considerada que els mitjans àudio-visuals.
- La premsa catalana aprova en rigor (5,9), ponderació (5,4) i honestetat (5,1).
- La premsa estatal només aprova en valentia (5,9).
- La premsa diària, la més ben considerada.
- La tv pública, a la cua per independència.
- La ràdio privada, nota alta en valentia, 5,6.

La difusió de converses privades

11.- Està d'acord amb la difusió pública de converses privades obtingudes de forma il·legal?

DIFUSIÓ DE CONVERSES PRIVADES OBTINGUDES IL·LEGALMENT

TOTAL	
A FAVOR	31,8% (Dels quals un 4,6% absolutament, i 27,2% en part)
EN CONTRA	49,6% (Dels quals un 23,1% absolutament i un 26,5% en part)
NEUTRA	7,0%
NS/NC	11,6%

	SÍ			NO			ALTRES
	DEL TOT	EN PART	TOTAL	DEL TOT	EN PART	TOTAL	
PREMSA	4,4%	29,2%	33,6%	24,6%	26,8%	49,4%	17,0%
RÀDIO	4,6%	26,1%	30,7%	22,3%	26,5%	48,8%	20,5%
TELEV.	4,9%	26,1%	31,0%	22,0%	26,3%	48,9%	20,1%

- Quasi la meitat (49,6%) es declara parcialment o totalment en desacord.
- El 53,7% condiciona el seu acord o desacord a les circumstàncies.
- Un 23% hi està totalment en desacord.
- Només un 4,6% hi està totalment d'acord.

L'interès públic com a justificant

12.- Creu que l'interès públic justifica la difusió de converses privades obtingudes de forma il·legal?

L'INTERÈS PÚBLIC JUSTIFICA LA DIFUSIÓ DE CONVERSES PRIVADES OBTINGUDES IL·LEGALMENT

A FAVOR	47,3% (el 7,8% totalment, i el 39,5% amb excepcions)
EN CONTRA	35,5% (el 14,0% totalment i el 21,5% amb excepcions)
NEUTRA	4,4%
NS/NC	12,8%

	SÍ			NO			ALTRES
	DEL TOT	AMB EXCEP	TOTAL	DEL TOT	AMB EXCEP	TOTAL	
PREMSA	8,2%	41,2%	49,4%	14,0%	22,5%	36,5%	14,1%
RÀDIO	7,9%	38,7%	46,6%	13,7%	21,0%	34,7%	18,7%
TELEV.	7,4%	38,7%	46,1%	14,2%	21,1%	35,3%	18,6%

—El 47,3% hi està a favor, i el 35,5% en contra.

—La majoria condiciona la seva postura a les circumstàncies: el 61% amb excepcions.

—Només un 7% afirma que "sempre", enfront d'un 14% que sosté que mai.

Responsabilitats penals de la difusió

13.- És convenient sancionar penalment la difusió pública de converses privades obtingudes il·legalment?

CAL SANCIONAR PENALMENT LA DIFUSIÓ DE CONVERSES PRIVADES OBTINGUDES IL·LEGALMENT

A FAVOR	41,3% (amb un 11,2% "del tot" i un 30,1% "bastant")
EN CONTRA	30,1% (amb un 7,5% "del tot", i un 22,6% "bastant")
REGULAR	16,6%
NS/NC	12,0%

	SÍ			NO			ALTRES
	DEL TOT	EN PART	TOTAL	DEL TOT	EN PART	TOTAL	
PREMSA	11,5%	31,8%	43,3%	7,6%	24,5%	32,1%	24,6%
RÀDIO	11,1%	29,0%	40,1%	7,6%	21,9%	29,5%	30,4%
TELEV.	10,9%	29,3%	40,2%	7,3%	21,4%	28,7%	31,1%

—El 41,3 % a favor, enfront del 30,1% que s'hi declara en contra.

—Només un 11,2% es mostra totalment a favor, enfront d'un 7,5% que s'hi declara rotundament "en contra".

—Quasi la meitat dels enquestats, totalment en contra de la difusió de converses privades—